

TÜTÜNDE ŞEFTALİ YAPRAKBİTİ

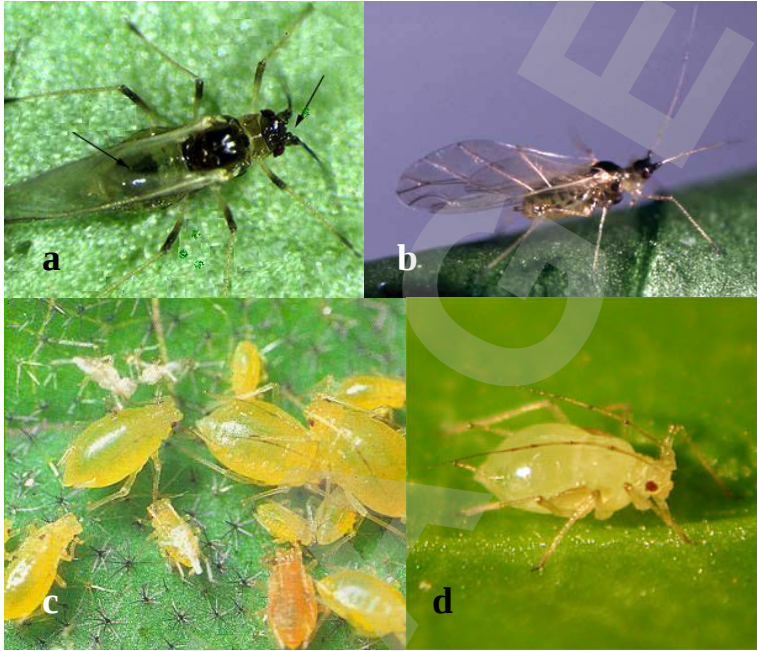
Myzus (Nectarosiphon) persicae (Sulz.)

(Hemiptera: Aphididae)

1. TANIMI VE YAŞAYIŞI

Şeftali yaprakbiti [*Myzus (Nectarosiphon) persicae* (Sulz.)]'nin vücut uzunluğu 1.5–2.5 mm, oval, ufak yapılı ve yumuşak vücutlu böceklerdir. Kanatlı ve kanatsız formları vardır. Kanatlılar daha ufak yapılı ve koyu görünümlüdür. Baş ve toraks siyahımsı yeşil, abdomen üzerinde koyu lekeler bulunur (**Şekil 54a,b**). Kanatsız formlar genellikle yeşil veya sarımsı yeşil renktedir. Tuğla kırmızısı veya leylak renginde de olabilirler (**Şekil 54c,d**).

Antenleri kıl gibi ve hemen hemen vücut uzunluğunda olup, alın üzerinde belirgin iki çıkıntı bulunur. Karın bölümündeki mum borucukları (kornikül) silindirik biçiminde ve uzuncadır. Kauda kısa ve şekli bir parmağı andırır. Nimfler genellikle ergine benzer; pembemsi, kırmızımtrak, sarımsı veya soluk yeşil renktedir (**Şekil 54c,d**).

Şekil 54. Şeftali yaprakbiti'nin kanatlı formu (a,b), kanatsız formu ve nimfleri (c,d).

Kışı, öncelikle şeftali gibi sert çekirdekli meyve ağaçlarında yumurta döneminde geçirir. İlkbaharda çıkan yaprakbitleri kanatsızdır ve bir kaç döl meydana getirdikleri konukçu bitki üzerinde döllemsiz olarak ürerler. Kanatlı bireyler oluştuktan

sonra büyük bir bölümü yazlık konukçularına geçer; kışlık konukçularından ayrılmaları haziran sonuna kadar devam eder. Yaz dişileri olarak da tanımlanan bu yaprakbitleri, yaz boyunca yeni konukçuları üzerinde yaşamlarını sürdürürler. Kanatlı ve çoğunluğu kanatsız formlardan oluşur. Erkek bireyler olmadığından döllemsiz olarak ve canlı doğurarak ürerler. Gelişme dönemleri kısadır ve bu nedenle fazla sayıda döl verirler. Uygun koşullarda bir dişi 60 yavru doğurabilir. Genel olarak fazla sıcak olmayan nemli yaz aylarında üremeleri hızla devam eder.

Sonbaharda kanatlı formlar kışlık konukçularına geri dönerek yumurta bırakacak dişileri doğururlar. Yumurta bırakan dişiler kanatsızdır. Yazlık konukçularından gelen erkek bireylerle çiftleştikten sonra kışı geçirecek olan döllemli yumurtalarını tomurcukların dibine veya yakınına bırakırlar.

2. ZARAR ŞEKLİ, EKONOMİK ÖNEMİ VE YAYILIŞI

Tütün bitkisinin gelişme dönemi boyunca bitki öz suyunu emerek zarar yapar. Genellikle uca yakın genç yapraklar üzerinde bulunur. Yaprakların gelişmesi yavaşlar, daralır ve uçları aşağıya doğru kıvrılır. Yaprığın alt yüzüne, damarlar boyunca ve özellikle yaprak sapına yakın yerlere toplu olarak yerleşirler. Popülasyon yoğunluğu zararı artırır. Ayrıca beslenmeleri sırasında çıkardıkları tatlı madde nedeniyle, grimsi renkte bir ballık tabakası ile kaplar. Bu tabaka bitkinin fotosentez ve solunum işlerini güçleştirdiği gibi bazı fungusların üremesinde de oldukça uygun bir ortam oluşturur. Ayrıca ballık, kurutma anında tütün yapraklarının yapışmasına, işleme sırasında ise parçalanmalarına yol açarak, tütünün kalitesini olumsuz yönde etkiler. Yaprakbitleri bazı virüs hastalıklarının taşıyıcısı olarak da ayrı bir öneme sahiptir.

Zararlı, ülkemizin tüm tütün dikim alanlarında yaygın ve yoğun olarak bulunmaktadır.

3. KONUKÇULARI

Kış ve yaz konukçuları vardır. Kışlık konukçuları şeftali ve diğer sert çekirdekli meyve ağaçlarıdır. Yazlık konukçularını ise tütün, şeker pancarı, şerbetçiotu, lahana, ıspanak, karnabahar, patates, domates, pazı, şalgam, turp, çobançantası, eşek kengeri, saka diken, labada, adi eşek marulu, marul, kanarya otu, düğün çiçeği ve bazı süs bitkileri gibi çok sayıda yabancı ot ve kültür bitkisi oluşturur.

4. DOĞAL DÜŞMANLARI VE ETKİNLİKLERİ

Predatörleri:

<i>Macrolophus nubilis</i> (H.S.)	(Hem.: Miridae)
<i>Deraeocoris</i> spp.	(Hem.: Miridae)
<i>Orius</i> spp.	(Hem.: Anthocoridae)
<i>Nabis</i> spp.	(Hem.: Nabidae)
<i>Chrysoperla carnea</i> (Steph.)	(Neur.: Chrysopidae)
<i>Adonia bipunctata</i> (L.)	(Col.: Coccinellidae)

<i>A. variegata</i> (Goeze)	(Col.: Coccinellidae)
<i>Coccinella septempunctata</i> L.	(Col.: Coccinellidae)
<i>C. undecimpunctata</i> L.	(Col.: Coccinellidae)
<i>Exochomus</i> spp.	(Col.: Coccinellidae)
<i>Hyperaspis quadrimaculata</i> Ret.	(Col.: Coccinellidae)
<i>Propylea quatuordecimpunctata</i> (L.)	(Col.: Coccinellidae)
<i>Scymnus</i> spp.	(Col.: Coccinellidae)
<i>Leucopis grisiola</i> (Pallen)	(Dip.: Chamaemyiidae)
<i>Episyrphus balteatus</i> (De Geer)	(Dip.: Syrphidae)
<i>Metasyrphus corollae</i> (Fabr.)	(Dip.: Syrphidae)
<i>Scaeva pyrastris</i> (L.)	(Dip.: Syrphidae)
<i>Sphaerophoria ruppelli</i> (Wied.)	(Dip.: Syrphidae)
<i>Aphidoletes aphidimyza</i> (Rondani)	(Dip.: Cecidomyiidae)

Parazitoidleri:

<i>Aphidius matricariae</i> Haliday	(Hym.: Aphidiidae)
<i>Ephedrus persicae</i> Froggott	(Hym.: Aphidiidae)
<i>Lysiphlebus fabarum</i> Marshall	(Hym.: Aphidiidae)

5. MÜCADELESİ

5.1. Kültürel Önlemler

- Tütün bitkisi ilk dönemlerinde yaprakbiti zararından daha çok etkilenir. Bu bakımdan bitkinin gelişmesini hızlandıracak çapa işleminin öncelikle yapılması ve yabancı otların yok edilmesi gerekir.
- Yaprakbiti ile bulaşık fideler kullanılmamalıdır.
- Tütün tarımı olanaklar ölçüsünde kıraç veya kırtaban arazide yapılmalıdır.

5.2. Kimyasal Mücadele

5.2.1. İlaçlama zamanı

Tütün tarlalarında yaprakbiti yoğunluğunun aşırı çoğalmasını beklemeden mücadeleye geçilmelidir. Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri için bir yaprakta ortalama 25 adet “nimf+ergin” görüldüğünde ilaçlamaya geçilmelidir.

Fide döneminde zararlı görülünce ilaçlama yapılır. Tarla döneminde kullanılan bitki koruma ürünleri ise dikim ile dördüncü el kırımı arasında en çok iki kez uygulanır.

5.2.2. Kullanılacak bitki koruma ürünleri ve dozları

Bakanlık tarafından yayınlanan “Bitki Koruma Ürünleri” kitabında tavsiye edilen bitki koruma ürünleri ve dozları kullanılır.

5.2.3. Kullanılacak alet ve makineler

İlaçlamada, sırt pülverizatörü (mekanik, otomatik, motorlu) veya sırt atomizörü kullanılır.

5.2.4. İlaçlama tekniği

İlaçlamalar sabah veya akşam saatlerinde, rüzgârsız bir havada yaprakların alt yüzlerini de kaplayacak bir şekilde yapılmalıdır.